

Täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad

Haridus- ja Teadusministeerium
2010

Koostaja: Mihkel Nestor

Haridus- ja Teadusministeeriumi analüütik

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
Täiskasvanuhariduse üldandmed	3
Täiskasvanuhariduse defineerimine	3
Eesti elanikkonna haridustase	3
Eesti elanikkond kvalifikatsiooniraamistikul	5
Elukestvas õppes osalemine	6
Täiskasvanute koolituse uuring	9
Täiskasvanud õppija kõrghariduses	12
Täiskasvanud õppija kutsehariduses	14
Kutsehariduse tasemeõpe	14
Täiskasvanute tööalane koolitus kutseõppeasutustes	17
Täiskasvanud õppija üldhariduses	19

Sissejuhatus

Käesoleva dokumendi eesmärgiks on esmakordselt koondada Eesti täiskasvanuhariduse olukorra iseloomustamiseks kasutatavad põhilised statistilised näitajad. Täiskasvanuhariduse statistilised andmed ja indikaatorid on valdkonnaülesed ja tihti kogutud erinevate institutsioonide poolt, mis muudab nendest ülevaatliku pildi saamise keerukaks. Käesolevas dokumendis on andemete peamiseks allikateks Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS), Eesti Statistikaameti poolt läbiviidav Eesti Tööjõu-uuring (ETU) ning Eurostati poolt koondatav rahvusvaheline statistika.

Täiskasvanuhariduse üldandmed

Täiskasvanuhariduse defineerimine

Täiskasvanuharidusest rääkides tekib esmalt vajadus paika panna mõiste piirid. Täiskasvanute koolituse seaduse kohaselt on täiskasvanute koolitus väljapool päevast õppevormi või täiskoormust pakutav tasemekoolitus, tööalane koolitus ja vabahariduslik koolitus. Vaatamata seaduses väljatoodule on siiski üsna tavapärane, et täiskasvanud elanikkond ei omanda kutse- või kõrgharidust ainult osakoormusega õppes, vaid ka täiskoormusega õppes.

Täiskasvanuks olemise vanuselised piirid pole haridusest rääkides aga täpselt defineeritud. Et täiskasvanuharidus on tihedalt seotud tööturu ja konkurentsivõime mõistega, siis on valdkondlikes ülevaadetes levinuimaks viisiks analüüsida 25-64-aastaste inimeste osalemist hariduses.

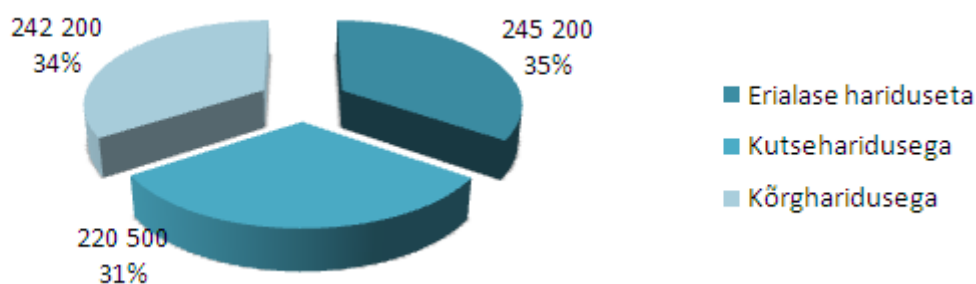
Väljatoodud põhjustel vaadeldakse käesolevas dokumendis täiskasvanute õppes osalemist mitte niivõrd õppevormi kaudu, kui vanuse kaudu, käsitledes erinevate alateemade puhul täiskasvanute õppes osalemist erinevate vanusegruppide kaupa.

Haridusliikidena täiskasvanuhariduses mõeldakse nii formaalharidust, täiendkoolitusi, vabaharidust kui informaalset õppimist. Käesolevas statistikakogumiks kirjeldavad andmed peamiselt täiskasvanute osalemist formaalhariduse tasemeõppes ja koolitustel.

Eesti elanikkonna haridustase

Üheks olulisemaks näitajaks, mille vähendamisesse Haridus- ja Teadusministeerium läbi aastate panustanud, on eri- ja kutsealase haridusega inimeste osakaal 25-64-aastasest elanikkonnast. Selle mõiste all peetakse silmas isikuid, kes pole senise haridustee jooksul omandanud kutse- või kõrgharidust. 2008. aastal moodustasid kutse- või kõrgharidusega inimesed 25-64-aastasest elanikkonnast 35 % (joonis 1).

Joonis 1. 25-64-aastase elanikkonna jagunemine haridustaseme järgi 2008. aastal.¹

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Kuigi läbilöömiseks tööturul on kahtlemata oluline ka varasem töökogemus ja läbitud täiendkoolitused, paneb edukale karjäärile aluse erialane kõrg- või kutseharidus. Viimaste aastate tendents on selles vallas olnud aga kahjuks negatiivne – kui 2004. aastal moodustasid ilma kutse- või kõrgharidusega inimesed kõigest 25-64-aastastest 34,0%, siis 2008. aastaks oli nende osakaal tõusnud 34,6%-ni.

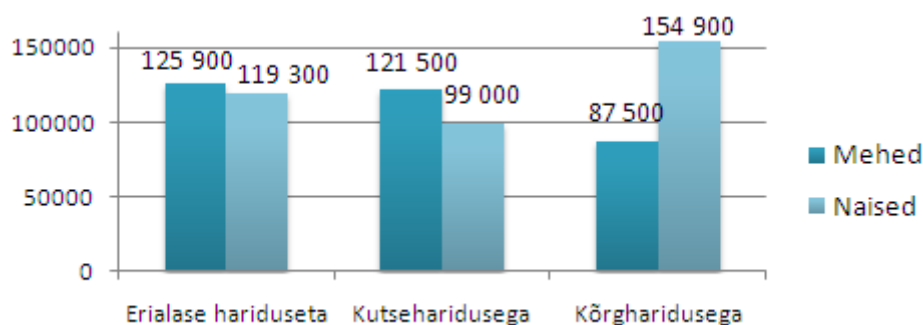
Tabel 1. Eesti 25-64-aastase elanikkonna hariduslik koosseis 2004-2008.

	2004	2005	2006	2007	2008
I taseme haridus või madalam	80 300	78 600	82 600	78 600	82 400
II taseme haridus	408 100	394 700	389 400	393 200	383 300
- sh kutseharidus	246 800	233 800	233 600	229 900	220 500
- sh üldkeskharidus	161 300	160 900	155 800	163 300	162 800
III taseme haridus	222 500	235 300	234 700	234 200	242 400
Kokku	711 000	708 600	706 700	706 000	708 100

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Nagu nähtub jooniselt 2 on erialase hariduseta isikute arv meeste ja naiste puhul suhteliselt võrdne – kutse- või kõrghariduseta mehi on vaid 6000 võrra rohkem. Oluliselt suurem on meeste osakaal aga kutseharidusega elanikkonna seas, kus mehi on 22 500 võrra rohkem. Vastupidine on olukord kolmanda taseme hariduses – mehed moodustavad kõigest kolmanda taseme haridusega isikutest vaid 36%.

Joonis 2. 25-64-aastase elanikkonna jagunemine haridustaseme järgi 2008. aastal soo lõikes.

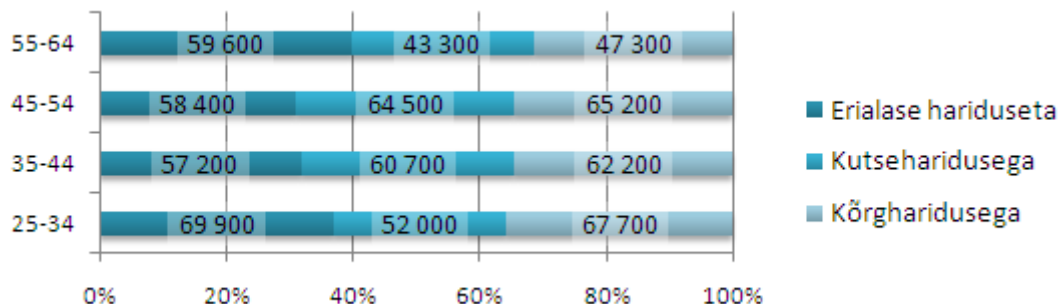

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

¹ Märkus siin ja edaspidi: 1) Erialase hariduseta inimeste hulka on loetud ka need kutseharidusega isikud, kes koos kutsega pole omandanud keskharidust; 2) Kutseharidusega inimeste hulka on loetud ka isikud, kes on omandanud keskerihariduse põhihariduse baasil; 3) Kõrgharidusega isikute alla kuuluvad kõik kolmanda taseme hariduse omandanud (sh keskeriharidus keskhariduse baasil).

Jaotades 25-64-aastase elanikkonna haridustaseme ja vanusegrupi alusel (joonis 3), selgub murettekitav tõsiasi – kõige nooremas vanusegrupis, 25-34-aastaste seas, on suurim hariduslik grupp erialase hariduseta isikud. Ehkki mitmed neist võivad veel lähiajal kutse- või kõrgharidusliku kvalifikatsiooni omandamiseni jõuda, on nii suur tööturu jaoks vähesobiva haridustasemega isikute arv 25-34-aastaste seas murettekitav.

Joonis 3. 25-64-aastase elanikkonna jagunemine haridustaseme järgi 2008. aastal vanusegrupi lõikes.

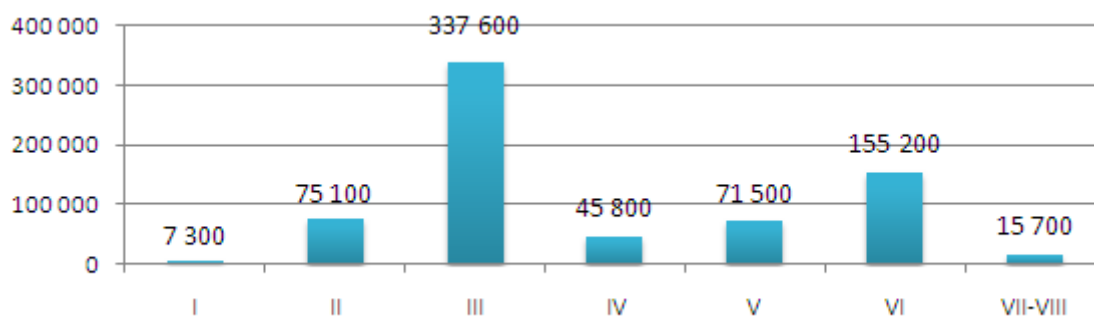

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Eesti elanikkond kvalifikatsiooniraamistikul

2008. aasta mais vastu võetud uus kutseseadus asendas senise 5-astmelise kvalifikatsiooniraamistiku 8-astmelise raamistikuga, mis viib Eesti kutsete süsteemi kooskõlla Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (*European Qualification Framework, EQF*) ning annab võimaluse meie kutsete süsteemi teiste Euroopa riikidega võrrelda. Kuigi kutsekvalifikatsiooniraamistiku alus on oluliselt laiem kui formaalharidus (arvesse võetakse töökogemust, informaalset õppimist jpm.), on joonisel 4 püütud Eesti 25-64-aastast elanikkonda jagada omandatud kõrgeima haridustaseme alusel kvalifikatsiooniraamistikule. Selline jaotus on mitteametlik, kuid annab vähemalt mõningase ettekujutuse elanikkonna kvalifikatsioonist uue raamistiku alusel. Formaalariduses omandatud kvalifikatsioonid jagunevad raamistikul järgnevalt: I tase - algharidus või madalam; II tase - põhiharidus, kutseõpe põhihariduse nõudeta; III tase - kutseõpe põhihariduse baasil, üldkeskharidus, kutsekeskharidus põhihariduse baasil, keskeriharidus põhihariduse baasil; IV tase - kutseõpe keskhariduse baasil; V tase - keskeriharidus keskhariduse baasil; VI tase - kõrgharidus (bakalaureus); VII-VIII tase magistri ja doktorikraad.

Joonis 4. Eesti 25-64-aastane elanikkond kvalifikatsiooniraamistikul 2008. aastal.

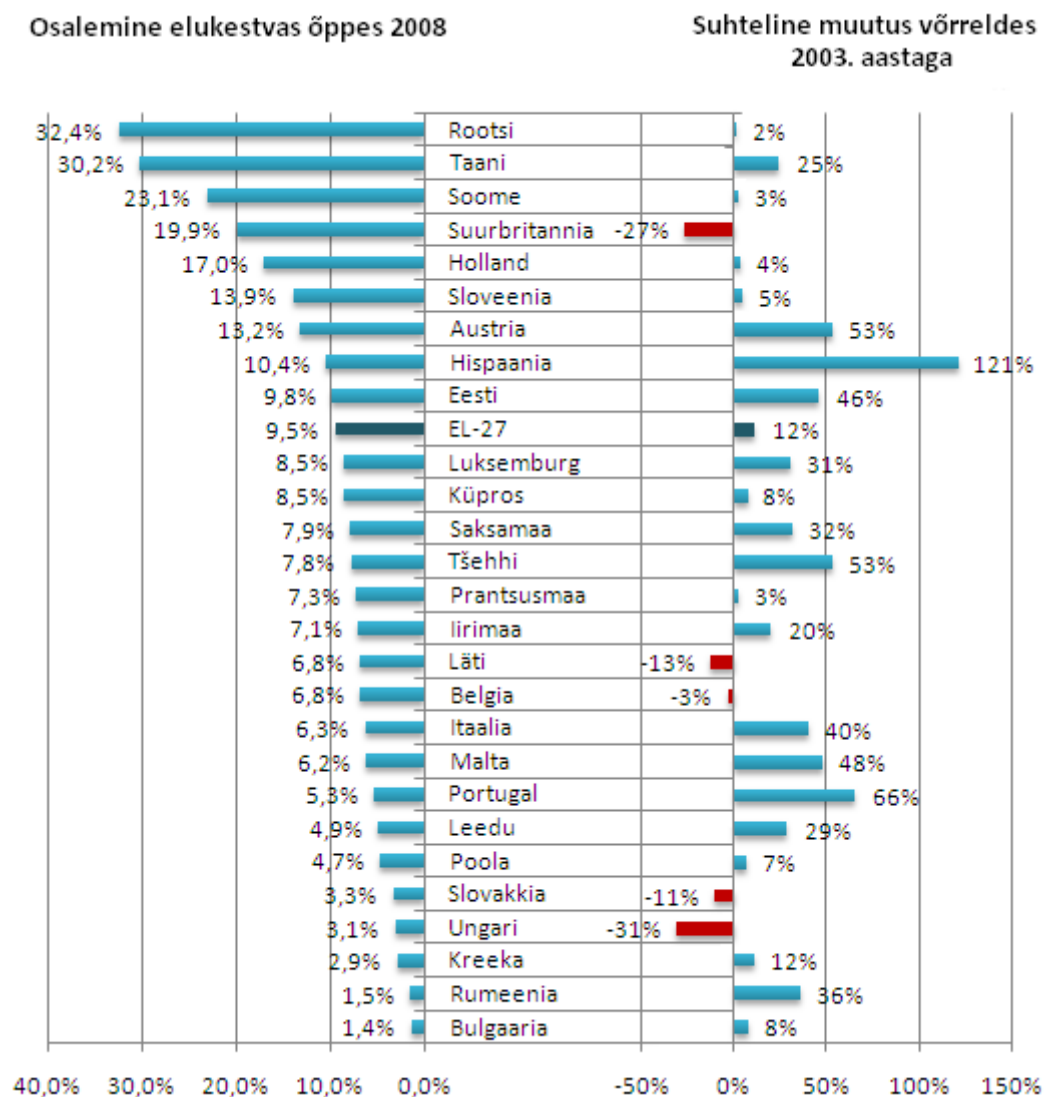

Allikas: Eesti Statistikaamet, HTM, 2009.

Elukestvas õppes osalemine

Euroopa Liidu tasemel on kõige olulisem täiskasvanuhariduse indikaator osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul (sageli kasutatakse ka koondnimetust „osalemine elukestvas õppes“), mille kohta kogutakse informatsiooni Tööjõu-uuringu (*Labor Force Survey, LFS*) käigus. Joonisel 5 on andmed toodud 27 liikmesriigi 2008. aasta osalusprotsentidega ning võrreldud näitaja muutust 2003. aastaga.

Joonis 5. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul ja selle muutus võrreldes 2003. aastaga, (%).

Märkus: Rootsi puhul on võrdluseks kasutatud 2007. aasta andmeid.

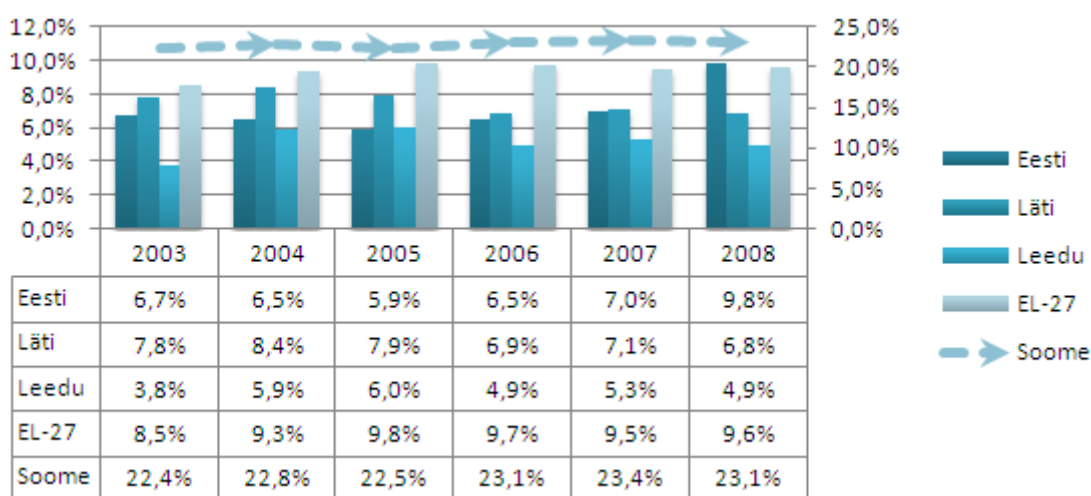
Allikas: Eurostat, 2010.

Traditsiooniliselt on elukestvas õppes osalemine kõrgeim Skandinaaviamaades Rootsis, Taanis ja Soomes. Väga tagasihoidlik on elukestvas õppes osalemine uutes liikmesriikides Rumeenias ja Bulgaarias, kus osalusprotsendid olid vastavalt vaid 1,5% ja 1,4%. Võrreldes mitmete teiste riikidega, osalevad eestlased koolis ja koolitusel suhteliselt palju. 2008. aastakeskmisena oli viimase 4 nädala jooksul koolis või koolitusel käinud 9,8% Eesti 25-64-aastasest elanikkonnast, mis oli 0,3

protsendipunkti kõrgem tulemus kui Euroopa Liidu keskmine. Võrreldes 2003. aastaga on eestlaste osalemine elukestvas õppes kasvanud aga 46%, mis on oluliselt kõrgem kui kasv kogu EL-s (+12%). Koolis ja koolitustel osalemine on kahanenud Ungaris (-31%), Suurbritannias (-27%), Lätis (-13%), Slovakkias (-11%) ja Belgias (-3%).

Joonisel 6 on Eestit võrreldud lähinaabrite Läti, Leedu, Soome ja Euroopa Liidu keskmisega. Sealt selgub, et elukestvas õppes osalemise pole kasv pole olnud sugugi stabiilne, vaid suurenes hüppeliselt alles 2008. aastal. Et samal aastal algas Euroopa Sotsiaalfondi toel ulatuslik riiklik koolitustellimus täiskasvanute tööalaseks koolitamiseks, võib tõus paljuski seotud olla riigi panuse suurenemisega.

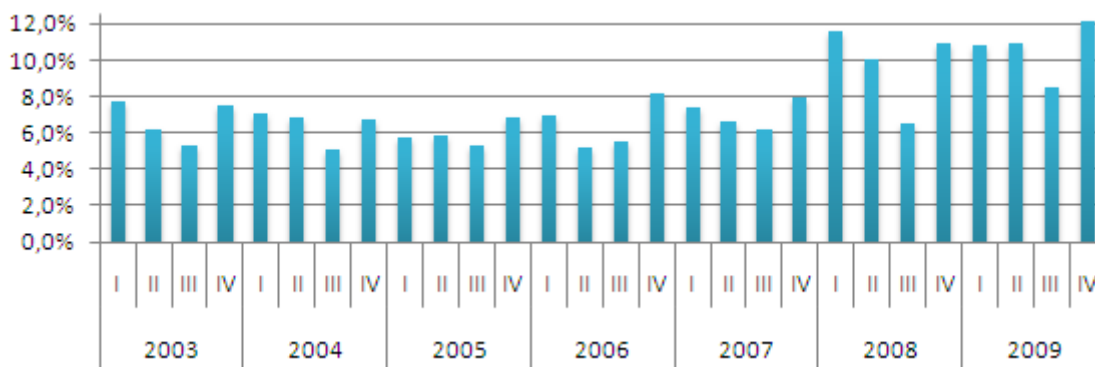
Joonis 6. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, Eurostat, 2009.

Vaadeldes elukestvas õppes osalemist kvartalite lõikes (joonis 7), selgub, et kõige vähem osaletakse koolis ja koolitustel kolmandas kvartalis, mis on tingitud aktiivsest puhkusteperioodist, mil paljud koolitusasutused suletud. Suhteliselt kõrgem on osalus esimeses ja neljandas kvartalis. Hoolimata majandussurust on Eesti osalusprotsent viimaste aastate jooksul jõudsalt kasvanud, 2009. aastal osales tasemeõppes või koolitusel 10,6% 25-64-aastasest elanikkonnast.

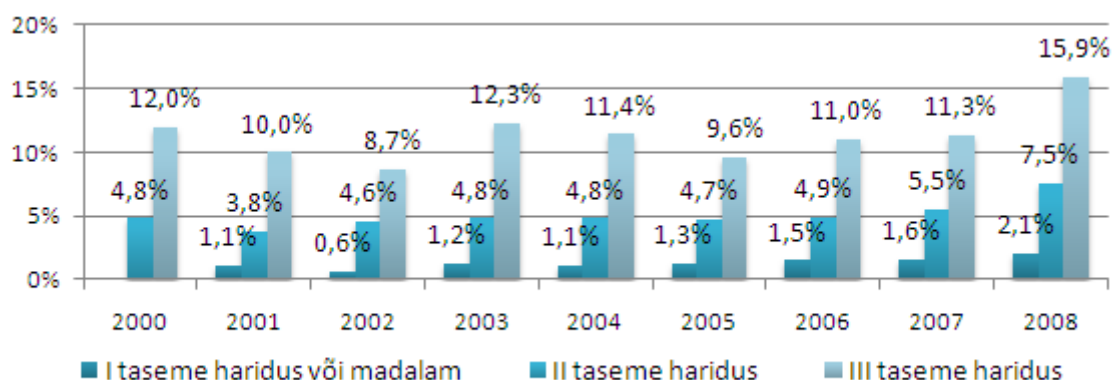
Joonis 7. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul kvartalite lõikes 2003-2009, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Elukestvas õppes osalemise puhul on suurimaks probleemiks just madalama konkurentsivõimega inimeste vähenenud aktiivsus koolis ja koolitustel osalemises. Kui 2008. aastal oli küsitlusele eelnenud viimase 4 nädala jooksul tasemeõppes õppinud või koolitusel käinud pea 16% kolmanda taseme haridusega inimestest, siis esimese või madalama taseme haridusega inimestest vaid 2,1%. Aastate lõikes on selliste isikute osalus ka kõige vähem kasvanud (joonis 8).

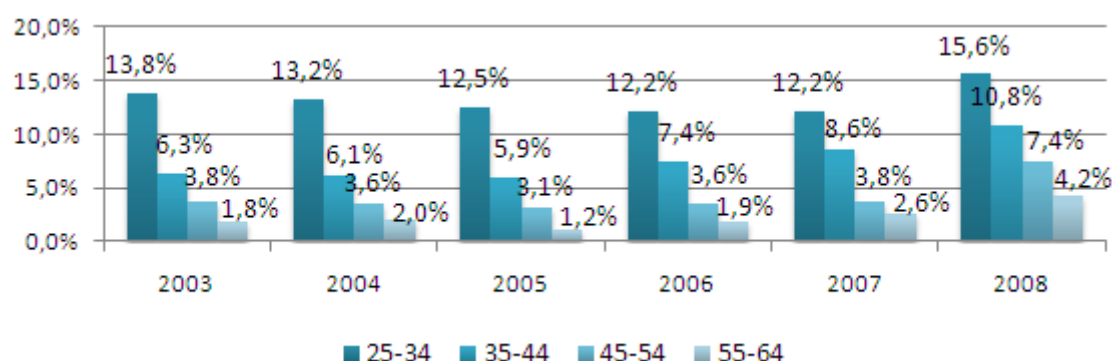
Joonis 8. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul haridustaseme lõikes, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Olulised erinevused elukestvas õppes osalemisel on ka erinevate vanusegruppide vahel. Kui 25-34-aastased isikud on enda koolitamisest olnud väga aktiivsed (2008. aastal käis vastajatest 15,6% viimase 4 nädala jooksul koolis või koolitusel), siis 55-64-aastaste osalusprotsent oli 2008. aastal vaid 4,2% (joonis 9). Võrreldes eelnevate aastatega on olukord aga selgelt paranenud, mistõttu võib järeldada, et tasuta koolitused on eelkõige parandanud õppimisvõimalusi 45-aastastele ja vanematele inimestele.

Joonis 9. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul vanusegrupi lõikes, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

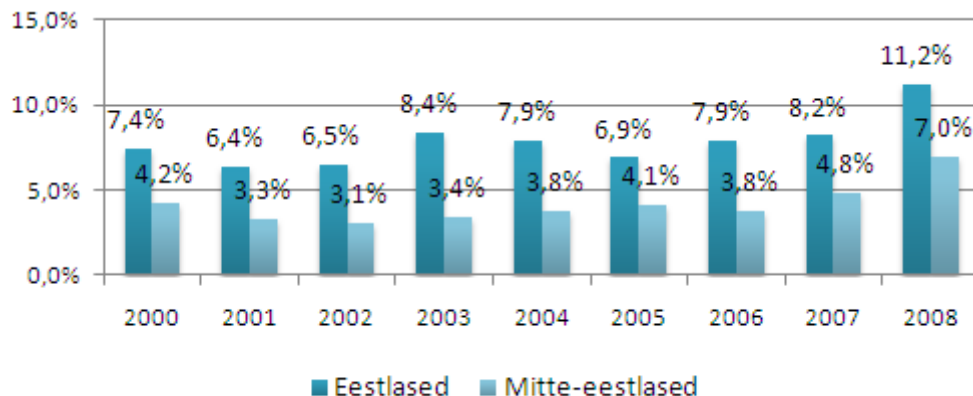
Võrreldes Tööjõu-uuringu käigus küsitletuid rahvuse lõikes, selgub, et suhteliselt madalam on mitte-eestlaste osalemine koolis ja koolitustel (joonis 10). Positiivne on seejuures aga tugev korrelatsioon²

² korrelatsioonikoefitsient 0,88

eestlaste ja mitte-eestlaste õpingutes osalemise vahel, mis näitab, et mitte-eestlased pole haridusest tõrjutud ning nende osalemine kasvab koos üldise trendiga.

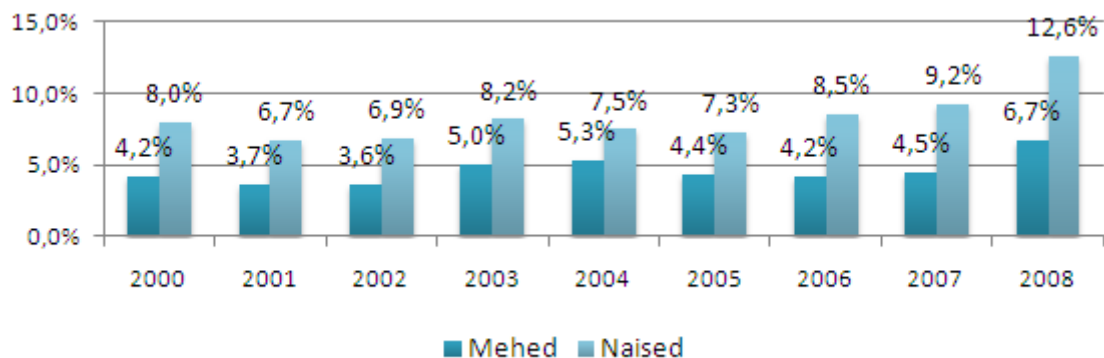
Joonis 10. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul rahvuse lõikes, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

Probleemsemaks võib pidada meeste ja naiste vahelist erinevust koolis ja koolitustel osalemises (joonis 11). Et meeste töötus on traditsiooniliselt suurem kui naiste töötus, on seda olulisem, et mehed oma oskuseid ja teadmisi läbi hariduse täiendaksid.

Joonis 11. 25-64-aastaste osalemine tasemeõppes või koolitusel viimase 4 nädala jooksul soo lõikes, (%).

Allikas: Eesti Statistikaamet, 2009.

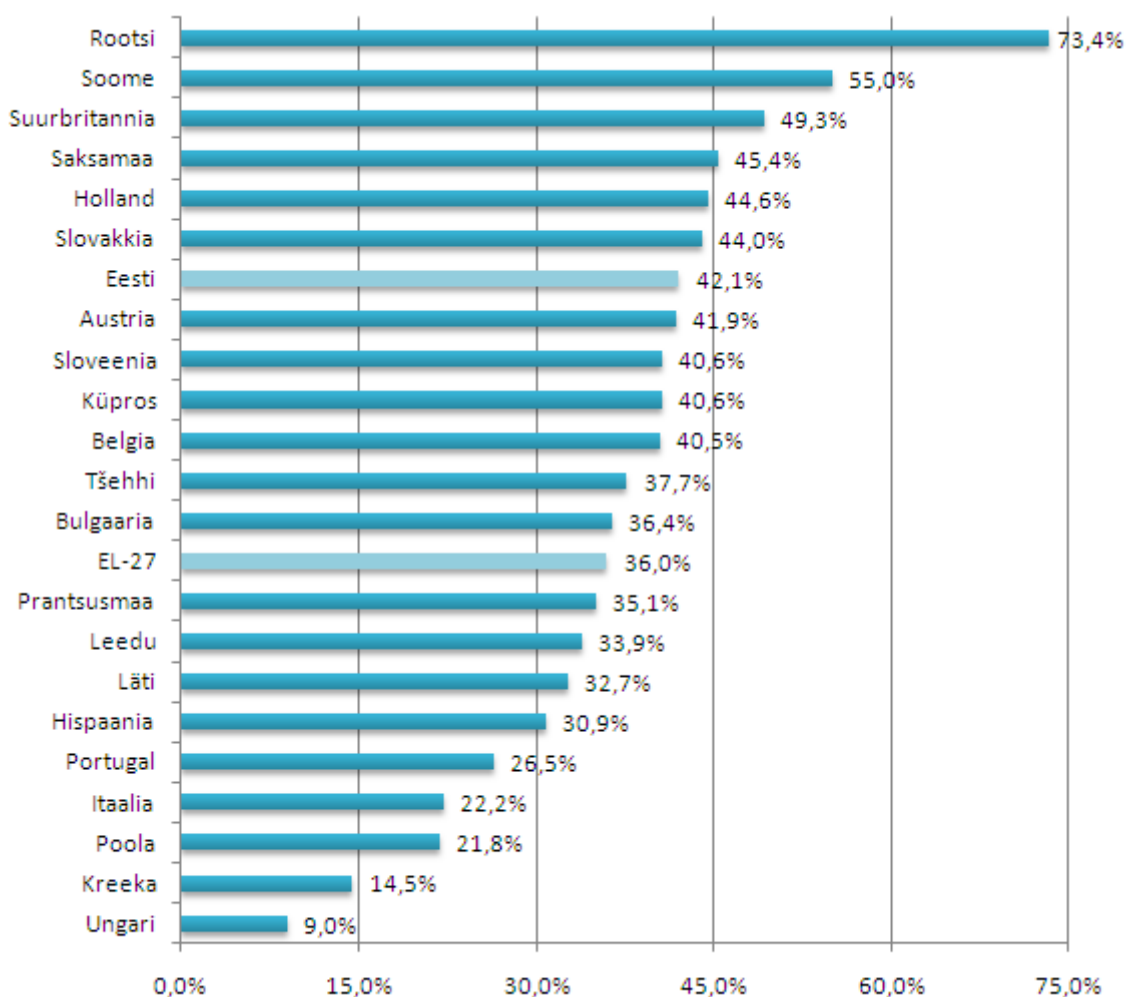
Täiskasvanute koolituse uuring

Täiskasvanute koolituse uuring (*Adult Education Survey, AES*) on osa Euroopa Liidus kogutavast statistikast elukestva õppe kohta. AES oli pilootprojekt, mis sellisel kujul viidi esimest korda läbi 2007. aastal, uuringut hakatakse edaspidi läbi viima iga 5 aastat järel. Vajaduse eraldiseisva täiskasvanuhariduse uuringu järele tingis regulaarse Tööjõu-uuringu käigus kogutava info limiteeritus. Eraldiseisev uuring annab parema ülevaate täiskasvanud elanikkonna osalemisest hariduses ja elukestva õppe tegevustes (formaalne, mitte-formaalne ja informaalne õppimine).

Käesolevas ülevaates on käsitletud vaid murdosa uuringust, tervikliku ülevaate Täiskasvanute koolituse uuringust leiab Eesti Statistikaameti kodulehelt: <http://www.stat.ee/31391>.

Joonisel 12 on riigid järjestatud 25-64-aastase elanikkonna osalemise alusel koolis ja koolitustel viimase 12 kuu jooksul. Võrreldes Tööjõu-uuringu käigus kogutud informatsiooniga koolis ja koolitustel osalemise kohta viimase 4 nädala jooksul on Eesti positsioon pisut parem. 2007. aastal osales koolis või koolitustel 42,1% Eesti 25-64-aastasest elanikkonnast, millega oleme riikide seas, kelle kohta andmed hetkel kättesaadavad on, seitsmendal kohal.

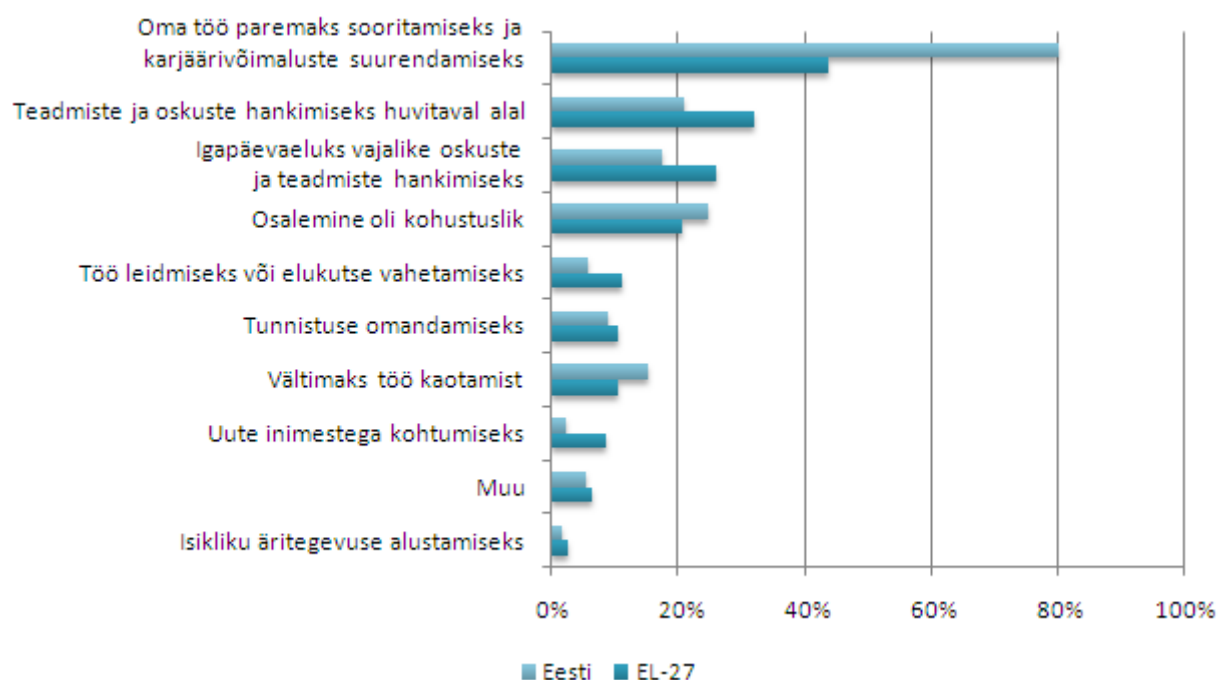
Joonis 12. 25-64-aastaste osalemine koolis või koolitusel viimase 12 kuu jooksul 2007. aastal, (%).

Allikas: Eurostat, 2010.

Olulist informatsiooni täiskasvanuhariduse edendajatele pakub joonis 13, kus on ära toodud põhjused, miks inimesed osalevad mitteformaalses hariduses ja koolitustel. Võrreldes eestlaste hinnanguid Euroopa Liidu keskmisega, selgub et oluliselt suurem on Eestis nende isikute osa, kes osalevad koolitustel töökohaga seotud põhjustel, samuti nende osakaal, kes olid kohustatud koolitusel osalema. Võrreldes Euroopa Liidu keskmisega oli Eestis suhteliselt vähem neid, kes koolitasid end teadmiste ja oskuste hankimiseks end huvitaval alal, tahtmaks hankida teadmisi ja oskusi igapäevaelus paremini toime tulemiseks või soovisid leida uusi tutvusi.

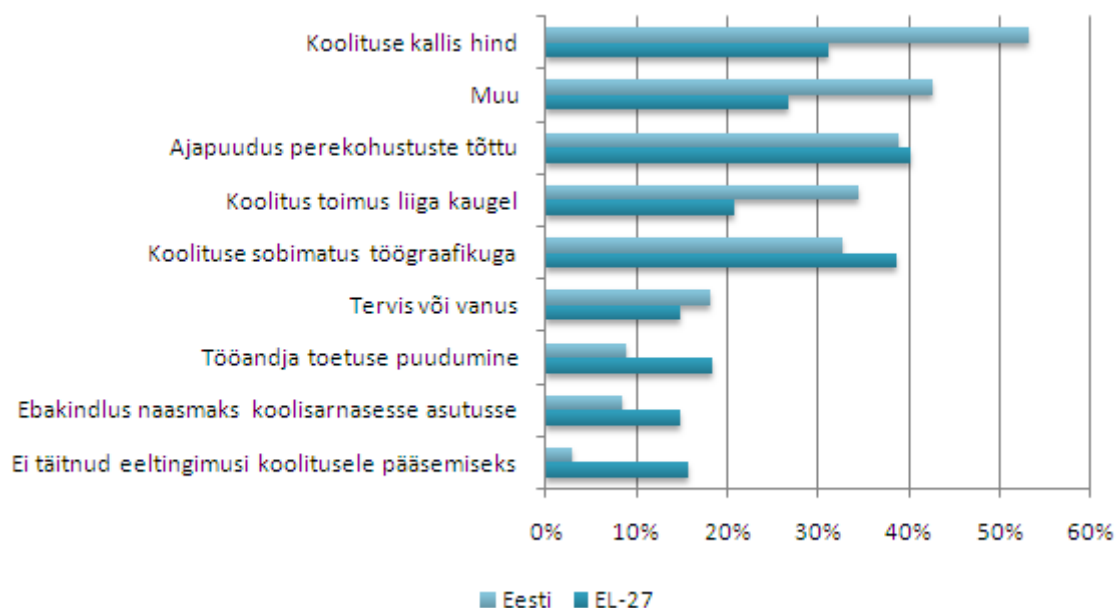
Joonis 13. Põhjused osalemaks mitteformaalses hariduses ja koolitustel 25-64-aastase elanikkonna seas 2007. aastal, (%).

Allikas: Eurostat, 2010.

Paljud vastajatest tunnistasid, et soovisid koolis või koolitustel osaleda, kuid mingitel põhjustel see neil ei õnnestunud. Eestlaste jaoks osutus seejuures suurimaks takistuseks koolituse hind – nii põhjendas koolitusel mitte-osalemist 53% vastajatest (joonis 14).

Joonis 14. 25-64-aastaste koolis või koolitusel osalemise peamised takistused viimase 12 kuu jooksul 2007. aastal, (%).

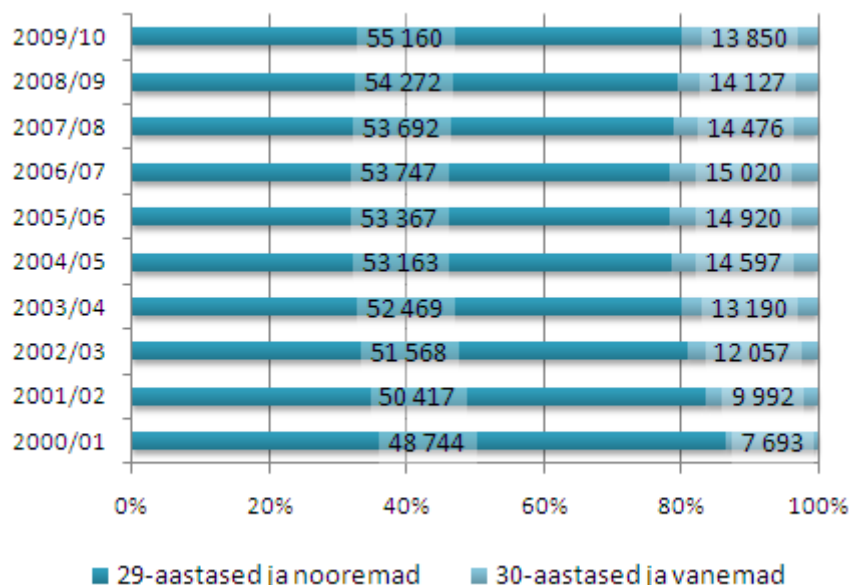
Allikas: Eurostat, 2010.

Euroopa Liidus tervikuna oli õppetegevust peamiselt takistavaks teguriks koolituse aja sobimatus töögraafikuga, mis Eestis oli põhjusena alles kolmandal kohal. Oluline põhjus, miks nii Eestis kui Euroopa Liidus inimesed õpitegevusest eemale jäid, olid veel ka perekondlikud kohustused.

Täiskasvanud õppija kõrghariduses

Lisaks koolitustel osalemisele näeb riik meeleldi täiskasvanuid õppimas ka formaalharidussüsteemi tasemeõppes. Kui siiani oleme täiskasvanud õppijat piiritlenud vanusevahemikuga 25-64-eluaastat, siis kõrghariduses puhul loetakse käesolevas ülevaates täiskasvanud õppijaks vähemalt 30-aastaseid isikuid (joonis 15). Koos üldise üliõpilaste arvu kasvuga tõusis ajavahemikul 2000-2006 ka üle 30-aastaste õppurite arv, saavutades oma tipu 2006/07. õppeaastal. Kui peale seda on nooremate üliõpilaste arv järjekindlalt suurenenud, siis üle 30-aastaste õppurite arv on aga kahanenud.

Joonis 15. Üliõpilaste arv 2000/01-2009/10 õppeaastal ja 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal.

Allikas: EHIS.

Vaadates üliõpilaste jaotumist õpete lõikes (tabel 2), näeme, et traditsiooniliselt on üle 30-aastaste üliõpilaste arv olnud suurem just praktilises rakenduskõrgharidusõppes, moodustades 2006/07. õppeaastal pea veerandi kõigist rakenduskõrgharidusõppe tudengitest. Samas on selles õppes toimunud ka kõige suurem täiskasvanud õppijate osakaalu vähenemine. Mõistetavatel põhjustel on 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal suurem magistri- ja doktoriõppes.

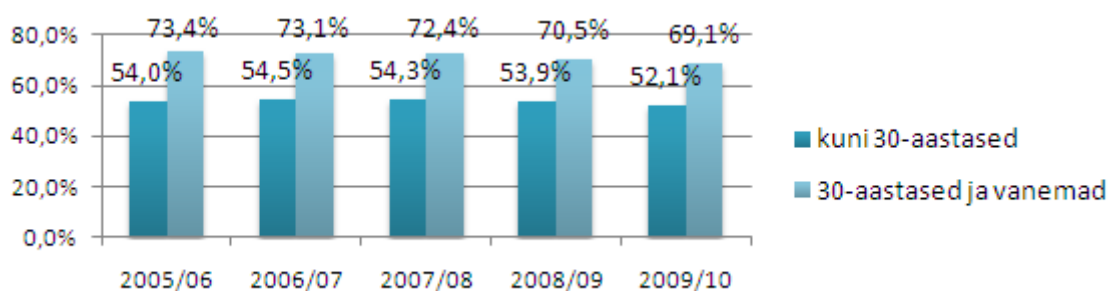
Tabel 2. 30-aastaste ja vanemate õpilaste osakaal kõrghariduses õpete lõikes 2006/07-2009/10.

	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal	30 + üli- õpilaste arv	30 + üli- õpilaste osakaal
Bakalaureuseõpe	4 628	16%	4 330	16%	4 035	15%	3 779	14%
Rakenduskõrgharidusõpe	5 659	24%	5 179	23%	4 972	22%	4 674	16%
Integreeritud õpe	320	9%	320	8%	340	8%	333	8%
Magistriõpe	3 242	30%	3 372	30%	3 477	31%	3 696	31%
Doktoriõpe	1 171	55%	1 275	54%	1 303	53%	1 368	52%
Kokku	15 020	21,8%	14 476	21,2%	14 127	20,7%	13 850	19,5%

Allikas: EHIS.

Õpingute rahastamisel on 30-aastased ja vanemad sageli sunnitud ise oma hariduse eest tasuma (joonis 16). Samas pääseb aina enam vanematest üliõpilastest õppima ka riiklikult rahastatud kohale, mis noorte arvu vähenedes võib veelgi tõusta.

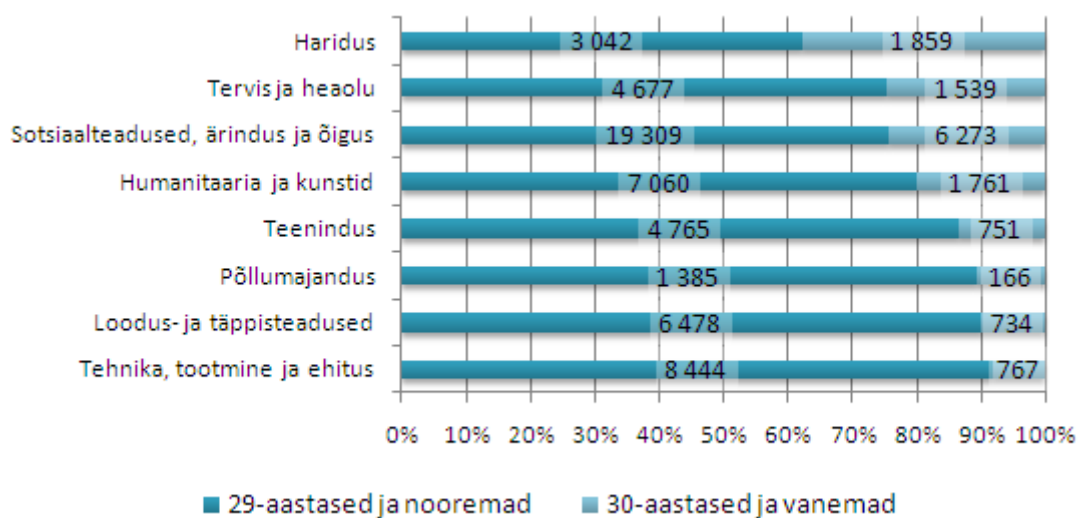
Joonis 16. Riigieelarveväliste õppekohtadel õppijate osakaal vanusegruppide lõikes 2005/06-2009/10, (%).

Allikas: EHIS.

Õppevaldkondade lõikes on 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal suurim hariduse, tervise ja heaolu ning sotsiaalteaduste, äriduse ja õiguse valdkondades (joonis 17). Viimases on õpilaste arv suurim ka absoluutskaalal. Samas siirdub suhteliselt vähe 30-aastastest ja vanematest isikutest õppima loodus- ja täppisteaduste või tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkondadesse.

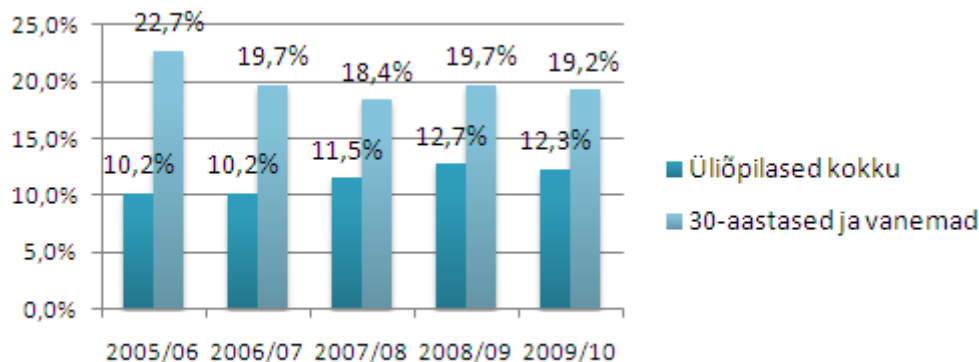
Joonis 17. 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal õppevaldkondade lõikes 2009/10. õppeaastal.

Allikas: EHIS.

30-aastased ja vanemad üliõpilased on ülejäänud tudengitest tihedamini kasutanud võimalust õppimiseks osakoormusega õppes (joonis 18). Samas on erinevas vanuses üliõpilaste valik õppekoormuse osas aina rohkem lähenenud – kui 2005/06 õppeaastal õppis osakoormusega õppes 29-aastastest ja noorematest vaid 6,7% ning 30-aastastest ja vanematest vaid 22,7%, siis 2009/10. õppeaastal olid vastavad osakaalud juba 10,5% ja 19,2%.

Joonis 18. Osakoormusega õppivate üliõpilaste osakaal 2005/06-2009/10, (%).

Allikas: EHIS.

Täiskasvanud õppija kutsehariduses

Kutsehariduse tasemeõpe

Pidades silmas õppijate keskmist vanust, defineeritakse käesolevas ülevaates täiskasvanud õppijat kutsehariduses, kui vähemalt 25-aastast isikut. Aastate lõikes on selliste õpilaste arv pidevalt kasvanud, olles 2009. aastaks tõusnud 4348 isikuni. Kuigi osakaaluna kõigist õppijatest 25-aastaste ja

vanemate õpilaste arv 2009/10. õppeaastal vähenes, oli see pigem tingitud nooremate õppijate suuremast tungist kutseharidusse (tabel 3).

Tabel 3. 25-aastate ja vanemate õpilaste osakaal kutsehariduse tasemeõppes õppeliikide lõikes.

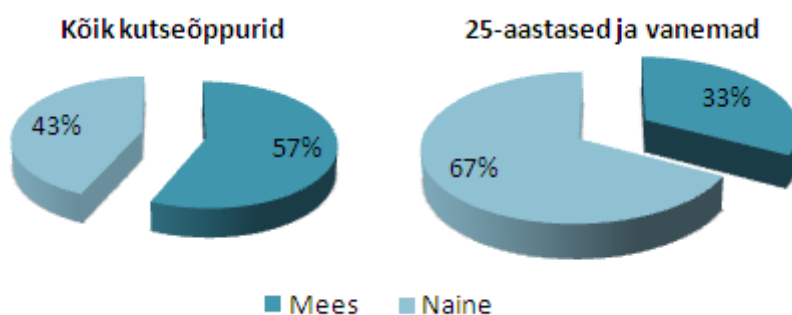
	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal	25+ õpilaste arv	25+ õpilaste osakaal
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	61	36,1%	134	43,6%	225	54,3%	115	27,4%
Kutseõpe põhihariduse baasil	85	40,9%	158	37,3%	198	39,2%	281	47,0%
Kutsekeskharidusõpe	111	0,6%	117	0,6%	151	0,9%	204	1,2%
Kutseõpe keskhariduse baasil	3 904	41,2%	3 718	43,1%	3 707	42,7%	3 748	38,6%
Kokku	4 161	14,5%	4 127	15,1%	4 281	15,7%	4 348	15,3%

Allikas: EHIS.

Majandussurutise üks tõenäolistest mõjudest, lisaks õpilaste arvu ootamatule kasvule, on oluliselt vähenenud osakoormusega õpilaste arv. Kui 2007/08. õppeaastal oli osalise õppekoormuse kasuks otsustanud 762 õppurit ja 2008/09. õppeaastal 763 isikut, siis 2009/10. õppeaastal oli osakoormusega õppureid vaid 536.

Oluliseks erinevuseks nooremate ja vanemate kutseõppurite vahel on nende sooline jagunemine. Kui 2009/10. õppeaastal moodustasid meessoost isikud kõigist kutsehariduse õppijatest 57%, siis 25-aastaste ja vanemate õpilaste seas vaid 33%. Üle 25-aastaste meeste väiksem huvi kutsehariduse vastu kinnitab üldist trendi, mille kohaselt meeste huvi osalemise vastu elukestvas õppes on oluliselt väiksem kui naistel (joonis 19).

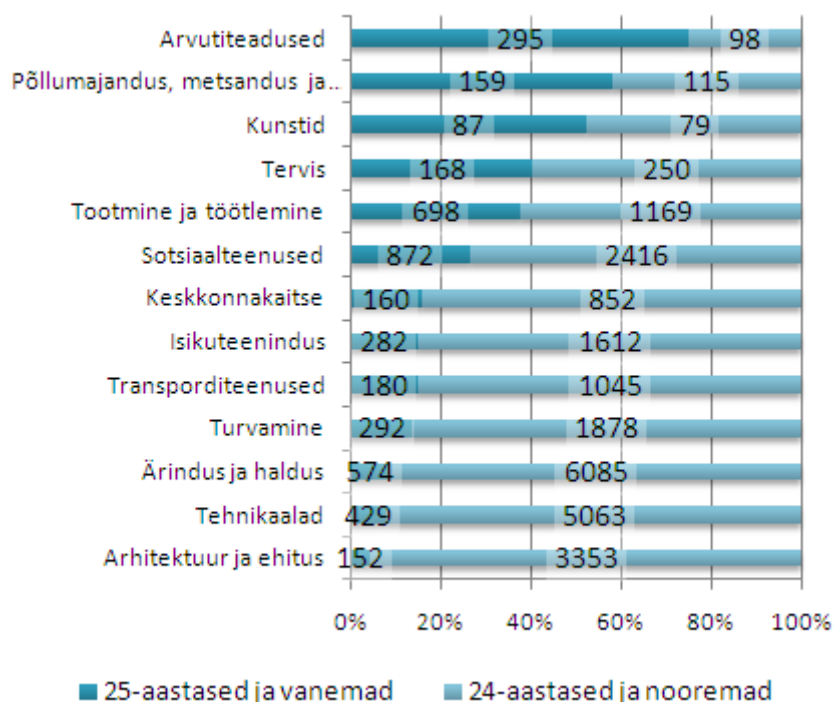
Joonis 19. Kutseõppurite sooline jaotus kutsehariduse tasemeõppes 2009/10 õppeaastal.

Allikas: EHIS 10.11.2009.

Vaadates õpilaste vanust õppesuundade lõikes, selgub et valdkonnad, kus 25-aastaste ja vanemate õppurite arv ületab nooremate õpilaste arvu, on arvutiteadused, põllumajandus, metsandus ja kalandus ning kunstid (joonis 20). Suhteliselt vähem on 25-aastaseid ja vanemaid õppureid ehituse, tehnikaalade ning äriduse ja halduse õppesuundadel. Absoluutnumbrites on üle 25-aastaseid õppureid enim sotsiaalteenuste ning tootmise ja töötlemise õppesuundadel.

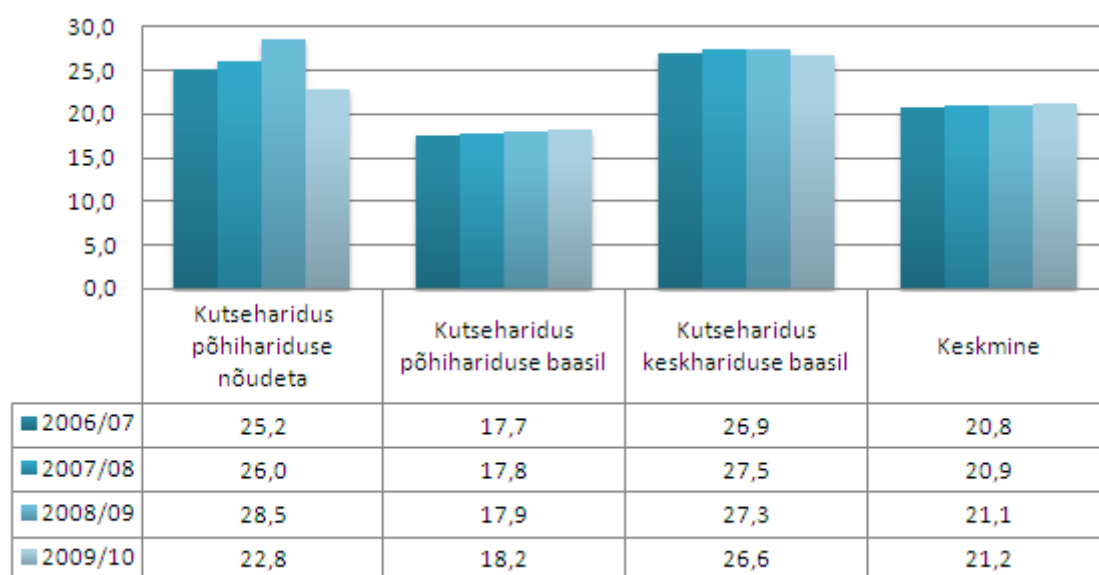
Joonis 20. Kutseõpilaste arv õppesuundade lõikes ja 25-aastaste ja vanemate õppurite osakaal 2009/10 õppeaastal.

Allikas: EHIS 10.11.2009.

Kutseõppurite keskmine vanus on viimase nelja aasta jooksul stabiilselt kasvanud: kui 2006/07 õppeaastal oli see 20,8 aastat, siis 2009/10. õppeaastaks on see tõusnud 21,2 eluaastani (joonis 21). Seejuures on kasvu peamiseks allikaks olnud just põhihariduse järgne kutseõpe, kuhu on suurenenud nende noorte tung, kes peale põhikooli lõpetamist paar vaheaastat on võtnud või kelle senised üld- või kutsekeskharidusõpingud katkenud on.

Joonis 21. Kutseõpilaste keskmine vanus õppeliikide lõikes 2006/07 - 2009/10 õppeaastal.

Allikas: EHIS.

Huvitav vaade avaneb meile, kui kõrvutada 25-aastaseid ja vanemaid kutseõppureid noorematega elukohamaakonna alusel (tabel 4). Selgub, et vanemaealised kutseõppurid moodustavad rohkem kui veerandi kõigist Hiiumaalt pärit kutsehariduse õpilastest (26%). Kõrge on täiskasvanute osakaal ka Ida-Virumaale registreeritud kutseõppuritest – 21%. Keskmisest kõrgem on 25-aastaste ja vanemate õpilaste osakaal veel Lääne, Harju ja Võru maakondade elanike seas. Valdav osa määratlemata elukohaga õppuritest omandavad kutseharidust kinnipidamisasutuses.

Tabel 4. Kutseõpilaste jagunemine registreeritud elukohamaakonna lõikes ning 25-aastaste ja vanemate õppurite osakaal maakonniti 2009/10. õppeaastal.

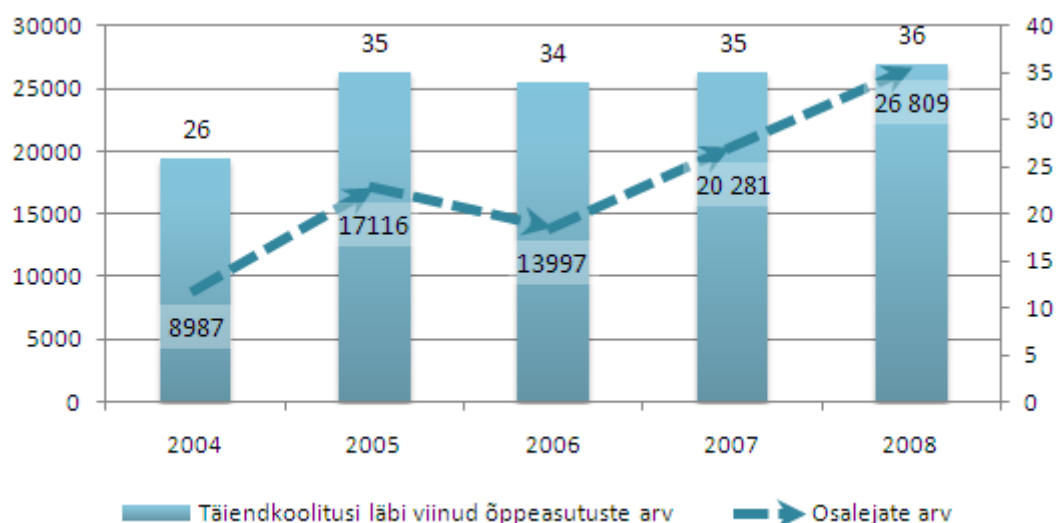
	Õpilasi kokku	sh 25+ õpilasi	25+ osakaal
Hiiu maakond	362	94	26%
Ida-Viru maakond	4 553	966	21%
Lääne maakond	766	131	17%
Võru maakond	770	125	16%
Harju maakond	8 250	1 322	16%
Tartu maakond	2 892	402	14%
Rapla maakond	1 042	140	13%
Põlva maakond	736	97	13%
Lääne-Viru maakond	1 616	211	13%
Pärnu maakond	2 007	252	13%
Saare maakond	921	110	12%
Viljandi maakond	1 361	143	11%
Jõgeva maakond	991	98	10%
Järva maakond	901	89	10%
Valga maakond	963	85	9%
Elukoht määratlemata	232	83	36%
Kokku	28 363	4 348	15,3%

Allikas: EHIS 10.11.2009.

Täiskasvanute tööalane koolitus kutseõppeasutustes

Alates 2004. aastast on Haridus- ja Teadusministeerium kogunud andmeid kutseõppeasutustes toimuvate täienduskoolituste kohta. Võrreldes 2004. aastaga oli 2008. aastaks koolitustel osalenud inimeste arv kasvanud pea kolmekordselt (joonis 22). Suureks abiks koolituspakkumise suurendamisel on olnud Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) avanenud vahendid, mille abil on alates 2008. aastast olnud võimalik kursuseid rahastada riiklikust koolitustellimusest.

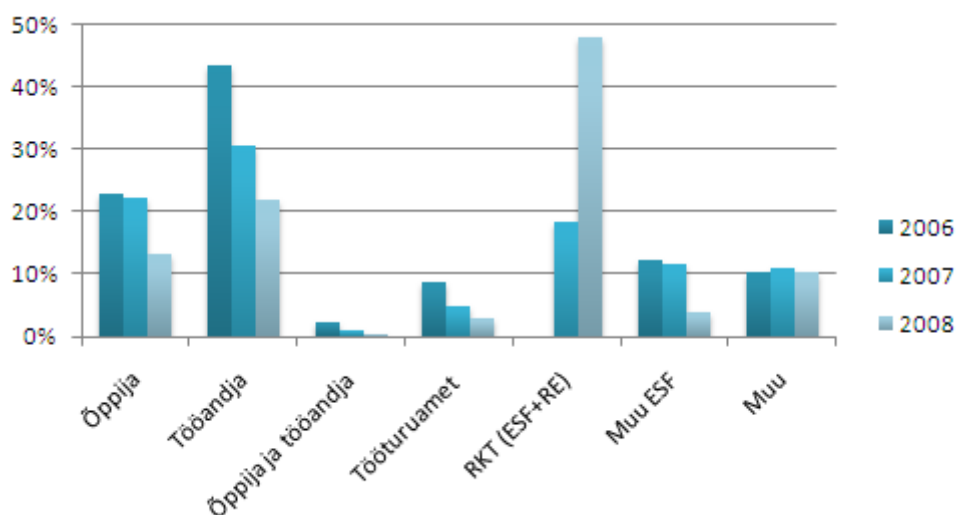
Joonis 22. Kutseõppeasutustes toimunud täiskasvanute tööalastel koolitustel osalenud inimeste ja koolitusi läbi viinud õppeasutuste arv 2004-2008.

Allikas: HTM Kutseõppeasutuste talitus.

Riikliku koolitustellimuse rolli koolituste rahastamisel iseloomustab joonis 23. Kui 2006. aastal oli absoluutselt suurim koolituste eest tasuja tööandja, siis 2008. aastal ületas riikliku koolitustellimuse (RKT) raames Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) ja riigieelarve vahendite (RE) abil rahastatud koolituste maht tööandjate poolt tasutud koolitusi juba rohkem kui kahekordselt. Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koostatavale riiklikule koolitustellimusele on Euroopa Sotsiaalfond panustanud kutseõppeasutustes toimuvatesse täienduskoolitustesse ka läbi Tööturuameti ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (muu ESF).

Joonis 23. Kutseõppeasutustes toimunud täiskasvanute täiendkoolituste rahastamisallikad 2006-2008, (%).

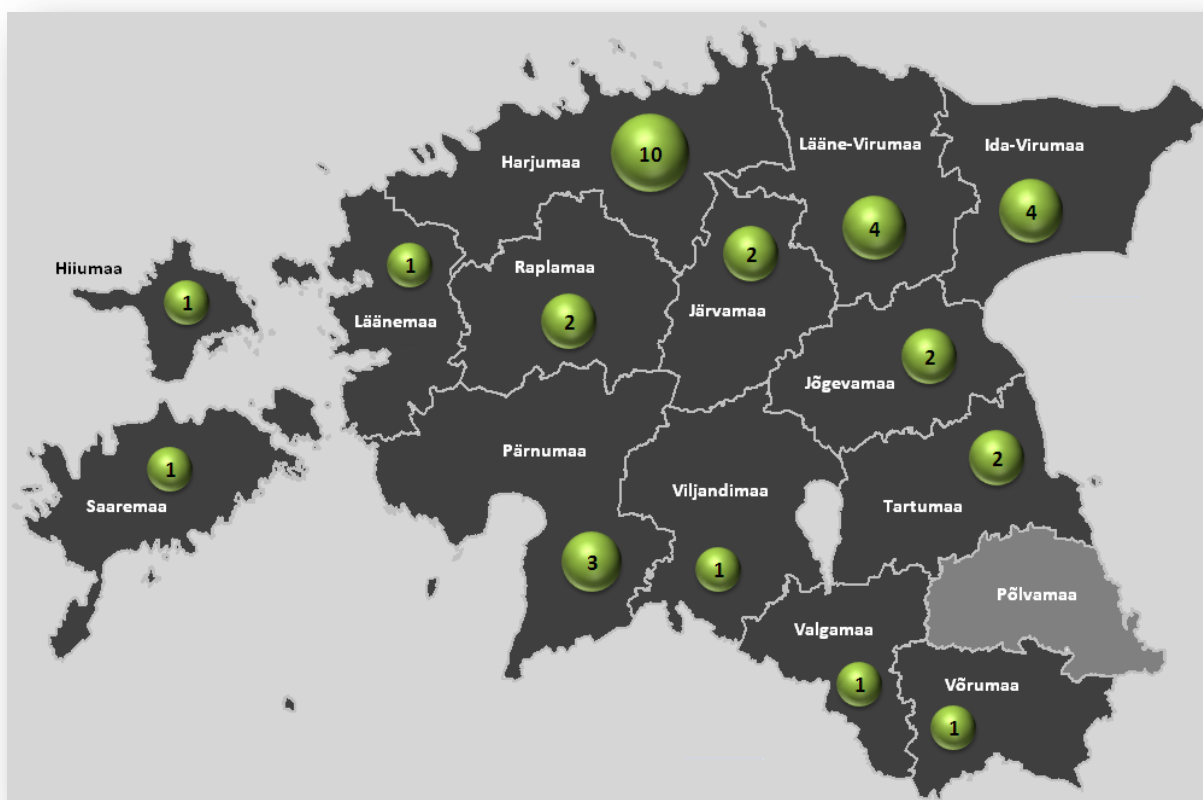

Allikas: HTM Kutseõppeasutuste talitus.

Täiskasvanud õppija üldhariduses

Kui tööalast ettevalmistust pakuvad täiskasvanud õppijale koolitused, kutseõppeasutused ja kõrgkoolid, siis piisavalt suur hulk on Eestis ka neid inimesi, kellel omandamata jäänud piisav üldharidus. Täiskasvanud õppija jaoks mugavamad võimalused põhi- või keskhariduse omandamiseks on õhtune- ja kaugõpe, üksikute puuduvate ainete omandamiseks ka eksternõpe ning üksikud õppeained õhtuses -või kaugõppevormis. Joonisel 24 on maakondade lõikes toodud üldhariduskoolide arv maakonniti, kus 2009/10. õppeaastal õppis õpilasi kaug- või õhtuses õppevormis.

Joonis 24. Õhtuse ja kaugõppe õppevormiga üldhariduskoolide arv maakonniti 2009/10. õppeaastal.

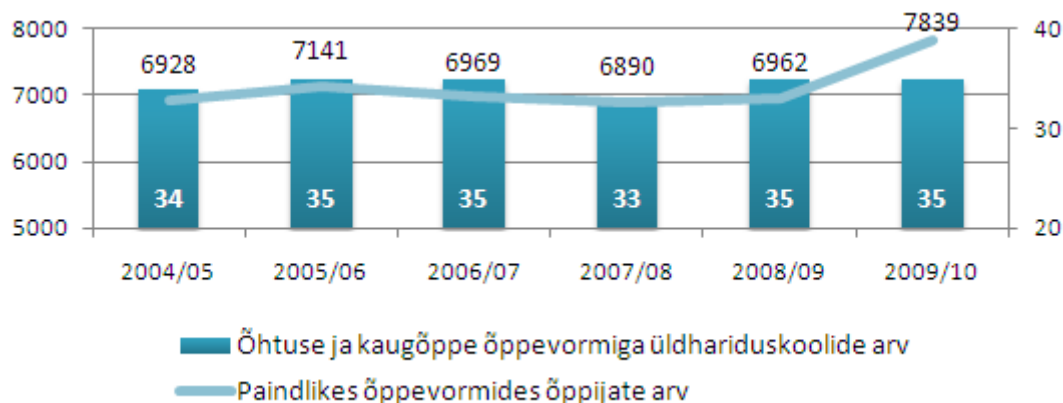

Allikas: EHIS 10.11.2009.

Eestis pakub õhtuses ja kaugõppes üldharidusõpet 2009/10. aasta seisuga 35 kooli. Kui enamuses maakondades on vähemalt üks selline õppeasutus, siis ainsana pole õhtuses ega kaugõppes võimalik üldharidust omandada Põlvamaal. Suhteliselt lai on õppeasutuste valik aga Harjumaal, Lääne- ja Ida-Virumaal ning Pärnumaal.

Kui varasematel aastatel on õhtuse ja kaugõppe õppevormiga üldhariduskoolide ja nendes õppivate õpilaste arv olnud suhteliselt stabiilne, siis 2009/10. õppeaastal kasvas paindlikes õppevormides õppivate õpilaste arv hüppeliselt (joonis 25). Pea 900 lisandunud õppijat on väljakutseks koolidele, kuid ka riigile – kuidas viia nad kvalifikatsiooni omandamiseni ka siis kui tööpuudus leevendub?

Joonis 25. Õhtuse ja kaugõppe õppevormiga üldhariduskoolide arv ja õpilaste arv üldhariduse paindlikes õppevormides (õhtune, kaug- ja eksternõpe ning üksikud õppeained õhtuses õppevormis) 2009/10. õppeaastal.

Allikas: EHIS.

Detailse ülevaate õppevormidest ja kooliastmetest, kuhu õpilased on lisandunud, annavad tabel 5, 6 ja 7. Mõneti üllatav on, et võrreldes 2005/06. õppeaastaga on lisandunud rohkem just meessoost õppureid, kelle soov õppida on naiste omast traditsiooniliselt väiksem. Mõneti võib seda põhjendada suurema tööpuudusega meeste seas, samuti kipuvad mehed põhi- või keskkooli tõenäolisemalt pooleli jätta.

Tabel 5. Õpilaste arv üldhariduse paindlikes õppevormides soo lõikes 2005/06 ja 2009/10.

Sugu	Õppevorm	Põhikool		Gümnaasium		Kokku		Õpilaste arvu kasv
		2005/06	2009/10	2005/06	2009/10	2005/06	2009/10	
mehed	eksternõpe	5	23	58	54	63	77	22%
	kaugõpe	738	470	949	1 149	1 687	1 619	-4%
	õhtune õpe	379	428	952	1 154	1 331	1 582	19%
	üksikud õppeained	2	20	130	338	132	358	171%
Mehed kokku		1124	941	2089	2695	3213	3636	13%
naised	eksternõpe	8	31	81	48	89	79	-11%
	kaugõpe	331	206	1 439	1 758	1 770	1 964	11%
	õhtune õpe	256	280	1 591	1 538	1 847	1 818	-2%
	üksikud õppeained	3	10	219	332	222	342	54%
Naised kokku		598	527	3330	3676	3928	4203	7%
Kokku		1722	1468	5419	6371	7141	7839	10%

Allikas: EHIS.

Klasside lõikes vaade tabelis 6 näitab, et õpilasi on lisandunud eelkõige kaug- ja õhtuse õppesse, samuti üksikute õppeainete keskkooli osasse.

Tabel 6. Õpilaste arv üldhariduse paindlikes õppevormides klassiastme lõikes 2005/06 - 2009/10.

Õppevorm	Klassiaste	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
eksternõpe	7.-9. klass	13	31	29	21	54
	10.-12. klass	139	161	112	102	102
kaugõpe	4.-6. klass	27	18	9	3	6
	7.-9. klass	1 042	863	852	650	670
	10.-12. klass	2 388	2 430	2 565	2 517	2 907
õhtune õpe	4.-6. klass	1	3	2	5	2
	7.-9. klass	634	540	470	573	706
	10.-12. klass	2 543	2 537	2 370	2 471	2 692
üksikud õppeained õhtuses või kaugõppe õppevormis	7.-9. klass	5	3	10	28	30
	10.-12. klass	349	384	471	592	670
Kokku		7 141	6 970	6 890	6 962	7 839

Allikas: EHIS.

Vanuselises lõikes (tabel 7) on kasvanud just üle 20-aastaste õpilaste arv (+31%), 19-aastaste ja nooremate õpilaste arv paindlikes õppevormides on seevastu kahanenud (-6%).

Tabel 7. Õpilaste arv üldhariduse paindlikes õppevormides vanuse ja kooliastme lõikes 2005/06. ja 2009/10. õppeaastal.

Õppevorm	Vanus	Põhikool		Gümnaasium		Kokku		Õpilaste arvu kasv
		2005/06	2009/10	2005/06	2009/10	2005/06	2009/10	
eksternõpe	13-19	5	11	28	21	33	32	-3%
	20-24	5	30	78	64	83	94	13%
	25-34	3	11	33	15	36	26	-28%
	35-44		1		2	0	3	
	45+		1			0	1	
Eksternõpe kokku		13	54	139	102	152	156	3%
kaugõpe	13-19	717	371	1 042	1 265	1 759	1 636	-7%
	20-24	238	208	752	1 089	990	1 297	31%
	25-34	111	90	542	461	653	551	-16%
	35-44	2	7	50	89	52	96	85%
	45+	1		2	3	3	3	0%
Kaugõpe kokku		1 069	676	2 388	2 907	3 457	3 583	4%
õhtune õpe	13-19	533	407	1 571	1 431	2 104	1 838	-13%
	20-24	82	210	641	901	723	1 111	54%
	25-34	20	85	310	306	330	391	18%
	35-44		6	16	45	16	51	219%
	45+			5	9	5	9	80%
Õhtune õpe kokku		635	708	2 543	2 692	3 178	3 400	7%
üksikud õppeained õhtuses õppevormis	13-19	3	18	158	277	161	295	83%
	20-24	1	11	127	295	128	306	139%
	25-34	1	1	56	85	57	86	51%
	35-44			8	10	8	10	25%
	45+				3	0	3	
Üksikud õppeained kokku		5	30	349	670	354	700	98%
Kokku		1 722	1 468	5 419	6 371	7 141	7 839	10%

Allikas: EHIS.